

Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelés

Tanítási program

4. osztály

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

ALKOTÓSZERKESZTŐ
Zsolnai József

ÍRTÁK

Csizmazia Sándor
Csizmazia Sándorné
Farkas Julianna
Heffner Anna
Kiss Éva
Máté Magdolna
Orosz Zsuzsa
Varsányi Erzsébet
Zsolnai Józsefné

BÍRÁLTÁK

Baloghné dr. Zsoldos Julianna
dr. Nagy J. József
dr. Pesti János

ÁTDOLGOZTÁK

Csizmazia Sándor
Csizmazia Sándorné
Máté Magdolna
Varsányi Erzsébet
Zsolnai Józsefné

FELELŐS SZERKESZTŐ
Boldizsárné Kovács Gizella

© 2006 by Csizmazia Sándor, Csizmazia Sándorné, Farkas Julianna, Heffner Anna, Kiss Éva, Máté Magdolna,
Orosz Zsuzsa, Varsányi Erzsébet, Zsolnai Józsefné,
Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.
All rights reserved. – Minden jog fenntartva.

ISBN 978-963-19-7014-2

Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.
a Sanoma company

www.ntk.hu

Vevőszolgálat: info@ntk.hu

Telefon: 06-1-880-49-88

06-1-880-49-89

Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.
A kiadásért felel: Kiss János Tamás vezérigazgató
Műszaki igazgató: Babicsné Vasvári Etelka
Raktári szám: 83171/CD
Első kiadás, 2010

Előszó

A negyedik osztály számára készített *Tanítási program* az előzőekhez viszonyítva lazább szerkezetű. Nem arról van szó, hogy nem tükrözi a tanítási program megszokott felépítését. Az olvasó itt is megtalálja az egyes nyelvhasználati képességek fejlesztéséhez szükséges legfontosabb háttértudást; módszertani segítséget kap, tanulmányozhatja a lehetséges tanulótipusokat, valamint a tanulásirányítás normáit. De mindezeket – a résztémától függően – kötetlenebb formában találja meg a programban.

Ez a *Tanítási program* szervesen épül az első, a második és a harmadik osztályára. Használata feltételezi, hogy az előző kötetek is kéznél legyenek.

Itt hívjuk föl a figyelmet arra, hogy a negyedik osztály kitüntetett feladata a képességek megszilárdítása és a hátrányos helyzetű, valami oknál fogva végletesen lemaradó gyerekek főlzárkóztatása. Noha a program a harmadik osztályhoz hasonlóan feltünteti a megtanítandó szakszavakat, kijelentéseket, meghatározásokat, ez nem jelenti azt, hogy ezek bevésetése kerüljön előtérbe. Mivel az egyéni képességek fejlesztése áll itt a tanítás középpontjában, nagy szükség van az önálló pedagógiai döntések sorozatára. A program ezért a legtöbb esetben csupán javasol és ötletet ad, s ezek semmiképp sem tekinthetők előírásoknak.

Zsolnai József

A kézikönyv fejezetei

Olvasás, szövegfeldolgozás, önművelés	fejezet1
Helyesírás, anyanyelvismeret	fejezet2
Beszédművelés, kommunikáció, illem	fejezet3
Fogalmazás	fejezet4
Irodalom	fejezet5

Melléklet

A taneszközök jegyzéke

Nyomtatott tanítói taneszköz

Feladatgyűjtemény 4. osztály
Tanítási program 4. osztály, floppy

Nyomtatott tanulói taneszközök

Múltunk, jelenünk, jövőnk (olvasókönyv)
Önművelés munkafüzet 3–4. osztály
Nyelvhelyesség, fogalmazás, helyesírás
Egymás között 3. osztály
Irodalom (tankönyv)
Olvasási munkafüzet 4. osztály

Audiovizuális taneszközök

Olvasástanulás V. (transzparensorozat a gyorsolvasás tanulásához)
Nyelvtan transzparensok III.
Hangszalag a főbb nyelvjáráások megismeréséhez 3–4. osztály
Zenei összeállítás a szóbeli szövegalkotáshoz II.
Diasorozat a szóbeli szövegalkotáshoz IV.
Nemverbális kommunikáció 3–4. osztály (hangosított diasorozat)

Szemléltetőeszközök

Írók, költők arcképei 1–4. osztály
Tábla a könyvtári szakrend tanulásához 3–4. osztály

A nyelvhasználati tevékenységek indítási és fontossági rendje

Olvasás, szövegfeldolgozás, önművelés

SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
a perifériás látást fejlesztő gyakorlatok végzése									
látószögnövelő gyakorlatok végzése									
a fixációszélességet fejlesztő gyakorlatok végzése									
jelkeresés									
hibakeresés									
szinonimakeresés									
„szóteremtés”									
									a felolvasás gyakorlása
A FELKÉSZÜLÉS NÉLKÜLI HANGOS OLVASÁS GYAKORLÁSA									
A SZÖVEGÉRTÉST ÉS SZÖVEGREPRODUKÁLÁST SEGÍTŐ OLVASÓI SZOKÁSOK ÉS KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE									
									a szövegek logikai szempontú elemzése
ISMERETTERJESZTŐ SZÖVEGEK OLVASÁSA									
didaktikus szövegek elemzésének gyakorlása									
publicisztikai szövegek olvasása; műfaji elemzésük gyakorlása									
a katalógushasználat tanulása									
a szótár- és lexikonhasználat tanulása									
									könyv- és sajtóismeret tanulása
									a rádió és a televízió használatának tanulása
									iskolán kívüli önművelés

Helyesírás, anyanyelvismeret

SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
A KIEJTÉSEN ALAPULÓ SZAVAK HELYESÍRÁSÁNAK GYAKORLÁSA									
A TULAJDONNEVEK HELYESÍRÁSÁNAK TANULÁSA, GYAKORLÁSA									
A HANGKAPCSOLATOK HELYES JELÖLÉSÉNEK GYAKORLÁSA									
a j hang kétféle jelölésének helyesírása									
az egybeírás és a különírás helyesírásának gyakorlása									
az elválasztás helyesírásának gyakorlása									
A SZÖVEG ÉS A MONDATTAGOLÁS HELYESÍRÁSÁNAK GYAKORLÁSA									
a számnevek helyesírásának gyakorlása									
AZ ALANY – ÁLLÍTMÁNY TANULÁSA									
A TÁRGY TANULÁSA									
az alanyi és a tárgyas személyrag megismerése									
A HATÁROZÓK TANULÁSA									
a határozórag megismerése									
A JELZŐK TANULÁSA									
a birtokos személyrag megismerése									
A MONDAT SZERKEZET SZERINTI ELEMZÉSE									
a szórendvariálás gyakorlása									
a mondatrész-ábrázolás gyakorlása									
GRAMMATIKAI MŰVELETEK GYAKORLÁSA									
SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
a határozatlan és általános névmás tanulása									

	a vonatkozó névmás tanulása
A KÖTŐSZÓK TANULÁSA	
	a módosítószók tanulása
A NÉVELŐK TANULÁSA	
AZ IGEKÖTŐK TANULÁSA	
	a főnévi igenév tanulása
	a határozói igenév tanulása
	a melléknévi igenév tanulása
	az értelmező tanulása
	a határozószó és a névutó tanulása
A NYELVHELYESSÉG TANULÁSA	
helyesejtési gyakorlatok végzése	
HELYESEJTÉSI HIBÁK EGYÉNRE SZABOTT KORREKCIÓJA	

Beszédművelés, kommunikáció, illem

SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
	a beszédfolyamat-váltások gyakorlása szövegolvasás során								
	helyesejtési normákhoz igazodó vers- és prózamondás gyakorlása								
	A KAPCSOLATTEREMTÉS ÉS A KAPCSOLATTARTÁS ILLEMSZABÁLYAINAK TANULÁSA ÉS MEGTARTÁSA MINDENNAPI HELYZETEKBEN								
	A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS TANULÁSA								
	TÁJÉKOZTATÓ-ÁBRÁZOLÓ SZÖVEGEK ALKOTÁSA								
						AZ INTERJÚKÉSZÍTÉS TANULÁSA			
	A SZÁNDÉKNYILVÁNÍTÁS FOGADÁSA								
	SZÖVEGÉRTÉS ELBESZÉLŐ, LEÍRÓ, MAGYARÁZÓ SZÖVEGEK BEFOGADÁSA, VALAMINT TÁRSALGÁS, VITA SORÁN								
						kommunikációs zavarok tudatosítása			
				érintkezési szokások tanulása					
	MINDENNAPI ÉLETHELYZETEK MEGOLDÁSA								
	a metakommunikáció tanulása								
	kommunikációs szempontú elemzés								
	kommunikációs hiba felismerése, megnevezése és javítása								
	helyzetmegoldás								
	az iskolai viselkedésre vonatkozó illemszabályok tanulása								
	az étkezés illemszabályainak tanulása								
	a közlekedésre vonatkozó illemszabályok tanulása								
	az otthoni viselkedés illemszabályainak tanulása								
	a jó megjelenés illemszabályainak tanulása								
	a vásárlás illemszabályainak megismerése								
	a szabadidős tevékenységekre vonatkozó illemszabályok tanulása								
	az ajándékozás illemszabályainak tanulása								
	az írásbeli érintkezésre vonatkozó illemszabályok tanulása								
	a telefonálás illemszabályainak tanulása								
	az elsősorban felnőttek tevékenységével kapcsolatos illemszabályok megismerése								

Fogalmazás

SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
AZ ELBESZÉLÉS TANULÁSA									
		A LEÍRÁS TANULÁSA							
		A JELLEMZÉS TANULÁSA							
			a levélírás tanulása						
			A SZÖVEGTÖMÖRÍTÉS TANULÁSA						
a könyvismertetés tanulása									
				a riport tanítása					
az alanyváltás felismerése, javítása									
az egyeztetés hibáinak javítása									
		AZ UTALÁSHIBÁK FELISMERÉSE, JAVÍTÁSA							
		a terjengősség javítása							
			A TÉTELMONDAT HELYÉNEK MEGKERESÉSE, A SZÖVEG ÁTSZERKESZTÉSE						
					előfeltevések megfogalmazása mondatokban				
					SZÖVEGJAVÍTÁS A 2. SZEMÉLY SZEMPONTJÁBÓL				
			a határozott és a határozatlan névelő koherenciateremtő szerepének gyakorlása						

Irodalom

SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	ÁPRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
irodalmi művek mimetizálása									
lírai művek elemzése									
népmesék elemzése									
		mítoszok elemzése							
			elbeszélések elemzése						
						mese- és ifjúsági regények elemzése			
vers- és prózamondás tanulása									
az irodalom olvasásával kapcsolatos szokások elsajátítása									